

ЕВРОРЕГИОН ГАЛИСИЯ – СЕВЕРНА ПОРТУГАЛИЯ В КОНТЕКСТА НА ЕВРОПЕЙСКАТА ИНТЕГРАЦИЯ

Слави Димитров

Summary: The necessity of regional differentiation in the European Union appeared after a common regional policy was established in the middle of the 70s of the 20th century. This regional differentiation required agreement with the regional policy of each country, member of the Union. With the agreement of Valencia (October 31st, 1991), Galicia, Northern Portugal, (G-NP) became the first Euroregion in the North-West part of the Iberian peninsula. For 15 years, it has been an example of perfect cooperation in the Spanish and Portuguese frontier territories.

Key words: region, Eurointegration, transborder cooperation.

Пространствената организация и в частност регионалната политика в Европейския съюз (ЕС), въпреки значителния си опит (официално от 1975 г.), все още има значителни проблеми в резултат на редица нерешени теоретични и практически въпроси. С последователните териториални разширения (1973, 1981, 1986, 1995, 2004 г.) те се усложняват както от различните икономически системи, респ. организация на националната и регионалната статистика, така и от сложността на управлението на пространствена социално-икономическа система от национален (континентален) характер, организирана на федерален принцип.

Понятието “Region” е едно от малкото, които звучат сравнително еднакво на езиците на страните в ЕС, поради което и изглежда разбираемо. В действителност обаче в него се влага доста различно съдържание (в славянските езици приблизително отговаря на понятието “район”). Най-често проблемът е в таксономията: ООН или СТО напр. разглеждат ЕС като “регионален конгломерат”, “регионално обединение” от страни, т.е. “страната” има също ранг на район. Преди последното разширяване ЕС включва 211 региона, след 1.05.2004 г. техният брой стана 254, а с приемането на България и Румъния (1.01.2007 г.) те ще станат 268.

Основната цел на настоящето изследване е да се разкрият най-важните черти и да се извлече опитът на субрегионалната интеграция в Западна Европа по примера на най-активно действащото регионално обединение на Пиренейския полуостров, това между Галисия и Северна Португалия. Това е полезно, имайки предвид предстоящото членство на България в ЕС и възможностите за трансгранично сътрудничество между балканските страни.

Субрегионалната или “майка” интеграция не е ново явление в Западна Европа. Тя започва да се развива от 60-те години, когато постепенно се изжи-

вяват противоречията от Втората световна война и се осъзнават предимствата на интеграцията. В Източна Европа въпреки широко прокламираната “социалистическа интеграция”, границите продължават да разделят, а не да сближават народите на съседните страни. Новата политическа ситуация на континента позволява пренасянето на опита на досега осъществяваната субрегионална интеграция в страните в Западна Европа, при аналогични случаи в Източна Европа или допирните райони на Изтока и Запада.

От 1970 г. в рамките на Европейския съвет на всеки три години се провеждат срещи на министрите по регионално развитие. В рамките на специален фонд за трансгранично сътрудничество се анализират проблемите на развитието на приграничните райони на ЕС. Предвижда се изграждането на Европейски център за трансгранично сътрудничество.

През 1984 г. е основан Съветът на регионите в Европа, чиято цел е да подпомага сътрудничеството на регионите от страните на ЕС и Съвета на Европа. През юни 1985 г. се изгражда и организационната му структура. На второто Общо събрание през ноември 1987 г. то е преименувано на “Събрание на регионите в Европа”. Между 1987 и 1990 г. са одобрени над 20 резолюции, които засягат преди всичко проблеми на индустриални райони, международно трансгранично сътрудничество, регионални иновации в областта на опазването на околната среда, главни европейски транспортни магистрали, технологично сътрудничество, стопански туризъм.

Проблемите на регионалното развитие в приграничните региони се разглеждат и в рамките на Икономическата комисия за Европа при ООН, и по-специално от Комисията по жилищата, строителството и планирането, като специално място се отделя на приграничните територии. Към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) е образувана изследователска група за регионална политика за развитие към Комисията за индустрията, която анализира като цяло проблемите на регионалното икономическо развитие, информационния и технологичния трансфер като инструмент на регионалната политика, стимулирането на единния вътрешен пазар на ЕС. През 1988 г. се провежда специален семинар на тема “Регионалната политика през 90-те години”. Важно значение придоби т. нар. Програма за локална инициатива за заетост при създаване на работни места (или “ILE – Programm”), в рамките на Социалната комисия при ОИСР (3).

Необходимостта от регионална диференциация в ЕС се налага особено след въвеждането на “обща регионална политика” от средата на 70-те години, която да се съгласува с националната регионална политика на всяка от страните членки. Освен това с дискусиите за “Договора за европейския съюз”, който бе подписан в Маастрихт през февруари 1992 г., гражданственост получи понятието “Европа на регионите”. С това се формулира споделяната от повечето страни членки цел за формиране на един децентрализирано и федерално изграден ЕС с многостепенно вертикално разделение на властите. В тази третирана по различен начин конструкция обаче засега няма единна дефиниция на понятието “регион”.

Комисията на ЕС подкрепя в рамките на програмата ИНТЕРРЕГ активизирането на трансграничното сътрудничество между регионални и териториални общности както при “вътрешните граници”, така и при “външните”. Заедно с това Комисията на ЕС създаде специалната Работна асоциация на европейските гранични региони (LACE) – институция за подкрепа на трансграничното сътрудничество. LACE предоставя услуги за подкрепа на трансграничната дейност, като консултации на експерти, мрежа от банки с данни и курсове с образователни цели.

Независимо от географското положение на граничните региони като предпоставка за отделянето им с “право на стимулиране” ЕС не прилага критерии за тяхната селекция. В значителна степен национално право е решението, какво пространство да се даде на районите за предприемане на съответни инициативи. Традиционно обаче сътрудничеството между приграничните райони се разглежда от различните страни по-скоро като международна дейност, а не междурегионална. От началото на 80-те години по инициатива на ЕС, Европейския съвет и Работната асоциация на европейските гранични райони започна създаването и на други нови интеграционни общности (т.нар. еврорегиони) или разширение на вече съществуващите, за да се стимулира трансграничното сътрудничество (4).

Според Associação das Regiões Fronteiriças Europeia (ARFE) за “еврорегион” може да се говори при наличието на относително дълготрайно трансгранично сътрудничество, поне между две европейски държави локализирани в Европа, и изключващо територии и държави извън континента (азиатски или северноафрикански) (13).

Вече 15 години Галисия и Северна Португалия са пример за сътрудничество между граничните територии на Испания и Португалия. Те имат сходна история, география, култура и общи черти в икономическото развитие. Съществуват и различия: политически, административни и езикови (според испанците). Река Миньо е своеобразна физикогеографска граница, която през XII век прераства и в политическа (9).

Сътрудничество между двете страни минава през три етапа:

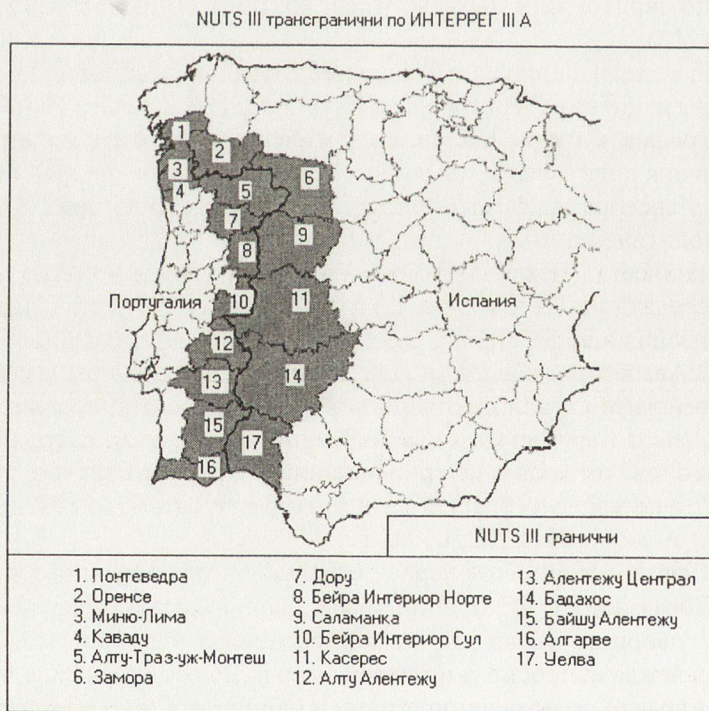
1. От средата на 70-те години до влизането в ЕС (1986 г.). Това е период на демократизация в двете страни, създаване на нови конституции, обособяване в Испания на Автономни общности и възстановяване на монархическото управление. Пиренейските страни се отварят към Европа и света, асоциират се към ЕС и предприемат първи стъпки към взаимно лузо-испанско сътрудничество с подписването на договора за трансгранично сътрудничество в Амизаде (22.11.1977 г.), а по-късно в областта на инфраструктурата (07.05.1981 г.), туризма (15.06.1982 г.) и екологията (12.11.1983 г.);

2. От 1986 до 1991 г. Този период е свързан с пълноправното членство на Испания и Португалия в ЕС от 01.01.1986 г. За съвместно европейско сътрудничество се говори за първи път на конференцията във Фару (13.10.1989 г.), където се разглежда въпросът за интегрирането на 26 региона в Западна Европа. Приемат се първите регионални програми в Общността (с дълбоки структурни

реформи от 1988 г.) като ИНТЕРРЕГ I (1989–1993 г.). С договора от Валенсия (31.10.1991 г.) Галисия – Северна Португалия (G-NP) става първият еврорегион в северозападната част на Пиренейския полуостров. Създават се първите общи комисии в секторите: “Икономическо развитие”, “Транспорт и комуникации”, “Туризм”, “Културно наследство”, “Образование”, “Информация и работа”, “Иновации и развитие”, “Земеделие и околна среда”, “Риболов”, “Териториално развитие”.

3. След 1991 г. Продължава все по-пълната интеграция между страните от ЕС. Реализират се програмите ИНТЕРРЕГ II (1994–1999 г.), ИНТЕРРЕГ III (2000–2006 г.). Последователно в граничните територии между Испания и Португалия възникват още четири еврорегиона: Естрамадура – Централна Португалия – Алентежу (1994 г.), Кастилия – Леон – Централна Португалия (1995 г.), Андалусия – Алгарве (1995 г.), Естрамадура – Алентежу (2000 г.). Период на консолидиране на Работната общност Галисия – Северна Португалия. Подписани са съглашение и протокол за интеграция на северозападната част на полуострова. Създават се териториални общности за сътрудничество в структурата на еврорегион Галисия – Северна Португалия: Вале ду Лима (18.05.1999 г.), Вале ду Миню (12.04.2000 г.), Вале ду Тамега (14.11.2000 г.), Вале ду Каваду (21.10.2002 г.) (фиг. № 1). Договорът от Валенсия (30.10.2002 г.) продължава развитието на трансграничното лузо-испанско сътрудничество (13).

Фиг. № 1

Еврорегион Галисия-Северна Португалия обхваща площ от 50 700 км² и население от 6,350 млн. души, което представлява съответно 1,61% от територията и 1,68% от населението на ЕС (5). Средната гъстота е 125 души на км², което е над средното за ЕС (118 души км²). Това е периферна територия със свои специфични проблеми. Членството в ЕС засилва двустранното икономическото сътрудничество, изграждането на съвместни предприятия и формирането на единен пазар. През последните 5 години вносът на Северна Португалия от Галисия нараства над 130%, докато износът на Северна Португалия към Галисия отбелязва ръст от 127% (6). Освен търговски ръст се отбелязва и ръст на инвестициите, засилване на сътрудничеството между фирмите. Значителна роля играе програмата INTERREG III A (табл. № 1).

Табл. № 1

Еврорегиони	Финансиране (млн. евро)	%
Северна Португалия-Галисия	295,0	27,4
Северна Португалия-Кастилия-Леон	123,6	11,5
Централна Португалия-Кастилия-Леон	75,2	7,0
Централна Португалия-Алентежу-Естрамадура	243,2	22,6
Алентежу-Алгарве-Андалусия	141,8	13,2
Национално ниво	197,1	18,3
Общо	1 075,9	100,0

Източник (12): O País em Números 1991 a 2004, INE, Lisboa, 2006

Сътрудничеството цели преодоляването на проблемите произтичащи от периферното положение спрямо континента Европа и е в следните области:

- Свързване на двата региона посредством развитие на транспортната инфраструктура чрез план за трансгранично сътрудничество: изграждане на нови съоръжения над р. Миню, магистрала между Порту и Виго и създаване на жп линия за влакове на високите скорости, като продължение на ТЖВ от Лисабон до Порту;

- Повишаване на значението на териториите с признато културно и историческо наследство, изграждането на природни паркове като трансграничния парк Жереш-Хурес;

- Развитие на кооперирането между предприятията от двете страни на границата и привличането на инвестициите (8).

Северна Португалия обхваща територия от 21 278 км² (23% от територията на страната) и включва 8 NUTS III: Миню-Лима, Тамега, Аве, Каваду, Дору, Ентре Дору и Вога, Алту Траз-уж-Монтиш и Голямо Порту. Регионът притежава голям демографски потенциал и младо трудоспособно население. Наброява 3,711 млн. души (35% от населението на страната). Включва една урбанизирана територия – Голямо Порту с почти 1,3 млн. души население. Порту е в центъра на голяма агломерация, разпростираща се в северна и южна

посока, и продължаваща до градовете Брага и Авейру с почти 3,4 млн. души. Вътрешната част на региона е коренно различна, населена рядко с ниска средна гъстота и преобладаващи малки градове (2).

В първичния сектор са заети 223 хил. души (12,7%). Има много дребни семейни стопанства, особено в зоните на Миньо-Лима, Дору и Алту Траз-уж-Монтиш. Водещо значение има лозарството – 9% от лозята в Португалия. Отглеждат се зърнени и фуражни култури, което е важна предпоставка за развитието на говедовъдството. По крайбрежието и около град Порту е развито зеленчукопроизводството, а във вътрешността на региона овощарството (зоните Дору и Алту Траз-уж-Монтиш).

Във вторичния сектор са заети 734 хил. души (43,9%), индустрията осигурява 2/5 от националния износ на текстил, дрехи и обувки. Произвежда се агломериран корк с високо качество, мебели. Хранително-преработващата промишленост се развива на базата на собствени ресурси: млечна, месна, винарска (демаркирани региони за вино Порту и Верде). В региона се произвежда 33% от зехтина в страната. Регионът има водещи позиции в производството на чугун, стомана, алуминий, части за автомобилната индустрия, петролни рафинерии, производство на хартия и картон, стъкло, корабостроене, електрически машини. Предприятията са съсредоточени в индустриалните зони на Порту, Каваду, Аве, Ентре Дору и Вога (1).

В третичния сектор са заети 842 хил. души (43,4%). Изградена е модерна инфраструктура, развиват се търговията и финансите, туризмът отбелязва ръст. Летището в град Порту осъществява връзка с основните европейски дестинации, и заедно с другите две двете пристанища Лейзоеш (Матузиньош) и Виана ду Каштелу, обслужват обширен регионален хинтерланд. С проникване в зоните на автономната общност Кастилия и Леон мрежата от автомобилни пътища свързващи региона с чужбина, се нуждаят от модернизация, липсва магистрала, която да свързва Северна Португалия със страната на Баските (граничния пункт между Шавеш и Верин), между Фафе и Вила Пока де Ажиар и подобряване транспортните връзки между Североизточна Португалия и провинция Замора в Испания. Автомагистрала ще свърже Северна Португалия с Галисия и ще се изгради железопътна линия за влак на високи скорости между Порту и Виго (продължение на линията Лисабон-Порту). Предвижда се изграждането на железопътна линия за влак на високи скорости между Авейру и Саламанка и оттам към френско-испанската граница и към Централна Европа.

Регионът е динамичен в икономическо отношение, с високо ниво на активност и силна концентрация на предприятия от вторичния сектор, но в същото време по показател БВП на глава от населението е под средното за страната и ЕС като цяло (табл. № 2). Трудностите са от структурен характер, традиционните текстилни предприятия са с ниска производителност и трудно се адаптират към международната конкуренция (отворената икономика и глобализацията) и се нуждаят от реструктуриране. Силен е ефектът от кризата на международната икономика, което влияе негативно върху износа. Ситуацията се влошава след разширяването на ЕС на Изток.

Табл. № 2

Основни показатели за NUTS III в Северна Португалия

Северна Португалия (NUTS III)	Население (хил. д., 2005 г.)	Промяна в броя на населението (%, 1996-2005 г.)	БВП на човек (евро, 2005 г.)	Брой на заетите (хил. д., 2005 г.)	Безработица (%, 2005 г.)
Португалия	10 300,0	1,2	15 049,5	4 650,9	7,1
Миню-Лима	250,3	0,2	10 128,1	96,9	6,8
Каваду	393,2	7,4	11 313,8	182,2	5,8
Аве	509,9	5,4	12 673,1	294,4	5,6
Гранде Порту	1 760,6	3,0	16 941,3	596,5	8,0
Тамега	551,3	4,5	8 165,5	240,3	5,1
Ентре Дору и Вога	276,8	6,2	13 210,1	134,9	4,7
Дору	221,8	-1,9	10 815,0	80,3	8,2
Алту Траз-уж Монтеш	220,3	-5,0	9 808,2	76,4	8,6
Общо	3 711,8	3,2	12 846,7	1 701	8,0

Източник: Eurostat

Анализът на ситуацията в региона в контекста на европейската интеграция включва някои демографски и икономически показатели. Те могат да бъдат обобщени по следният начин:

Регионът се откроява на фона на периферните европейски региони с добрите си демографски показатели и сравнително младото си население. Заема 0,67% от територията на ЕС, и е на 47^{-мо} място по този показател сред европейските региони. С почти 1% от населението на ЕС е на 25^{-то} място, а по средна гъстота 171 души на км² е на позиция № 100. Тези стойности му осигуряват междинно положение между урбанизираните гъстозаселени зони и руралните обезлюдени територии. По показател население под 15 г. е на 104^{-то} място, а по съотношението на населението на възраст под 15 г. и над 65 г. е на 48^{-мо} място от еврорегионите. По показател раждаемост е на 69^{-то} място.

Нивото на заетост е високо, предимно в преработващата индустрия, където производителността е ниска. По ниво на заетост във вторичния сектор (43,9%), регионът е на първо място в ЕС, което е за сметка на заетите в третичния сектор (едва 43,4%), по който показател заема едва 210^{-то} място от еврорегионите, изпреварвайки само Централна Португалия. Съществено значение има и първичния сектор (12,7%) или 21^{-во} място, изпреварвайки всички региони в Гърция, повечето испански и всички португалски с изключение на Лисабон. Неблагоприятна е позицията по отношение на заетите в областта на високите технологии (163^{-то} място), отразено в намаления технологичен интензитет на представения в региона вторичен сектор. Регионът е на едно от последните места по производителност на труда – 203^{-то}, слабост характерна за всички португалски региони (след 187^{-мо} място).

Сериозни са проблемите свързани с образованието и квалификацията на населението. По показател население с висше образование на възраст между 25-59 г., регионът е на 199^{-то} място, а по показател начално образование на

населението в същата възрастова група, мястото е 201^{во}. В региона съществуват големите университети Порту и Миньо (в гр. Брага и гр. Гимараеш), но това не компенсира изоставането в развитието на високите технологии.

Регионът е с ниско ниво на развитие по отношение на средното равнище в ЕС. По показател БВП и паритет на покупателната способност на човек е под средното европейско (56,9%) и заема 202^{ро} място. Ситуацията е още по-негативна от гледна точка на показателя БВП в евро на човек (12 847 евро), или 206^{то} място, единствено пред португалските региони Алентежу и Алгарве. Тази ситуация в региона е идентична със ситуацията от преди 15 години.

По отношение на регионите от новоприетите страни от Централна и Източна Европа, региона е в позитивни позиции, но изостава в сравнение с Кипър, Словения и столиците Прага, Братислава, Будапеща, Варшава, където БВП на глава от населението е по-голям от този на Северна Португалия (225^{то} място ЕС = 25).

Автономна общност Галисия обхваща площ от 29 434 км² (5,8% от територията на Испания), и е на 29^{то} място от европейските региони. Включва 4 NUTS III: Ла Коруния, Луго, Оренсе и Понтеведра. Регионът е от изоставашите в Испания и Европа. Галисия от дълги години получава средства от Европейските структурни фондове, развива се динамично, но не може да догони средното ниво за Испания и ЕС (табл. № 3).

Табл. № 3

Основни показатели за NUTS III в Галисия

Галисия (НУТС III)	Население (хил.д., 2005 г.)	Промени в броя на населението (% , 1996-2005 г.)	БВП, ЕС 25=100 (2005 г.)	Заети (хил.д. 2005 г.)	Ниво на безработицата (% , 2005)
Испания	44 108	1,0	80,2	14 619	9,2
Ла Коруния	1 126	0,8	65,8	469,0	9,9
Луго	357	-7,8	61,2	144,5	6,7
Оренсе	339	-19,1	60,4	123,7	10,5
Понтеведра	916	1,8	63,3	392,8	11,0
Общо	2 762	-3,1	63,7	1 130,1	9,9

Източник (11): Espana em cifras, INE, Madrid, 2006

В първичния сектор са заети 13,6% от работещите. Специализира се в зърнопроизводство, картофопроизводство, лозарство, овощарство и риболов (въпреки трудностите породени от влизането на страната в ЕС).

Във вторичния сектор са заети 32,3%. Динамично се развиват някои сектори на икономиката, които имат голямо значение за региона: автомобилостроенето, корабостроенето, модната индустрия, област където регионът има международно реноме, хранително-преработващата промишленост. Преобладават малките фирми с един работник (58,3%) (10).

В третичния сектор са заети 54,1%. Добре са развити инфраструктура, финансите и туризмът, който има голям потенциал. Пътят на Сантяго всяка години привлича стотици хиляди туристи и през 1987 г. е обявен за Първи културен маршрут на Европа.

Три са основните проблеми, които маркират процеса на развитие на региона: застаряване на населението, нивото на висока безработица и нарушено равновесие във вътрешнорегионалното развитие (развито крайбрежие и изоставящи вътрешни територии).

С по-динамично развитие са териториите, разположени в урбанизираните зони по крайбрежието от север на юг: Ла Коруня-Ел Ферол, Сантяго де Компостела и Понтеведра-Виго-Порсино. Тези субурбанизирани територии, в които се концентрират почти два милиона души, са с много по-добра транспортна инфраструктура, свързваща ги със Северна Португалия. В това отношение предстои осъществяването на редица важни проекти.

Галисия заема периферно положение в европейски план, а това има значение от гледна точка на транспортната инфраструктура и развитието на нейната външна достъпност: важно значение имат пристанищата Виго, Ла Коруня и Ел Ферол; летищата в Ла Коруня, Сантяго де Компостела и във Виго, които осигуряват добра връзка със автономната столица. Има добре функциониращи железопътни линии и автомагистрала, които съдействат за преодоляването на географската изолация, и позволяват свързването на региона с други региони в национален и международен план.

Анализът на ситуацията в Галисия и нейната позиция в контекста на европейските региони очертава следните особености. В демографски план населението намалява и застарява. Галисия има по-малобройно население от Северна Португалия – 2,762 млн. души (37^{-мо} място), средната гъстота е 94 души на км² (145^{-то} място), стойности коренно различни за крайбрежието което е гъсто заселено и вътрешните територии, които са силно обезлюдени. Населението е застаряващо, по показател население под 15 г. (203^{-то} място), по показател население под 15 г./над 65 г. е на 199^{-то} място. Раждаемостта е ниска и е на 156^{-то} място от регионите в ЕС. За последните 10 г. губи 3,1% от населението си.

По показател заетост също е далеч назад след Северна Португалия (179^{-то} място), нивото на безработицата е високо 12,5% (156^{-то} място) и е над средното за Испания и за ЕС. Висок е броят на заетите в първичния сектор (13^{-то} място) и във вторичния (64^{-то} място), а в третичния – едва 201^{-во} място. Притежава по-висок технологичен потенциал от Северна Португалия (141^{-во} място) и редица европейски региони. Заетите в информационните технологии също са малко (187^{-мо} място), пред повечето португалски и испански региони. Производителността на труда е под средната за ЕС (186^{-то} място).

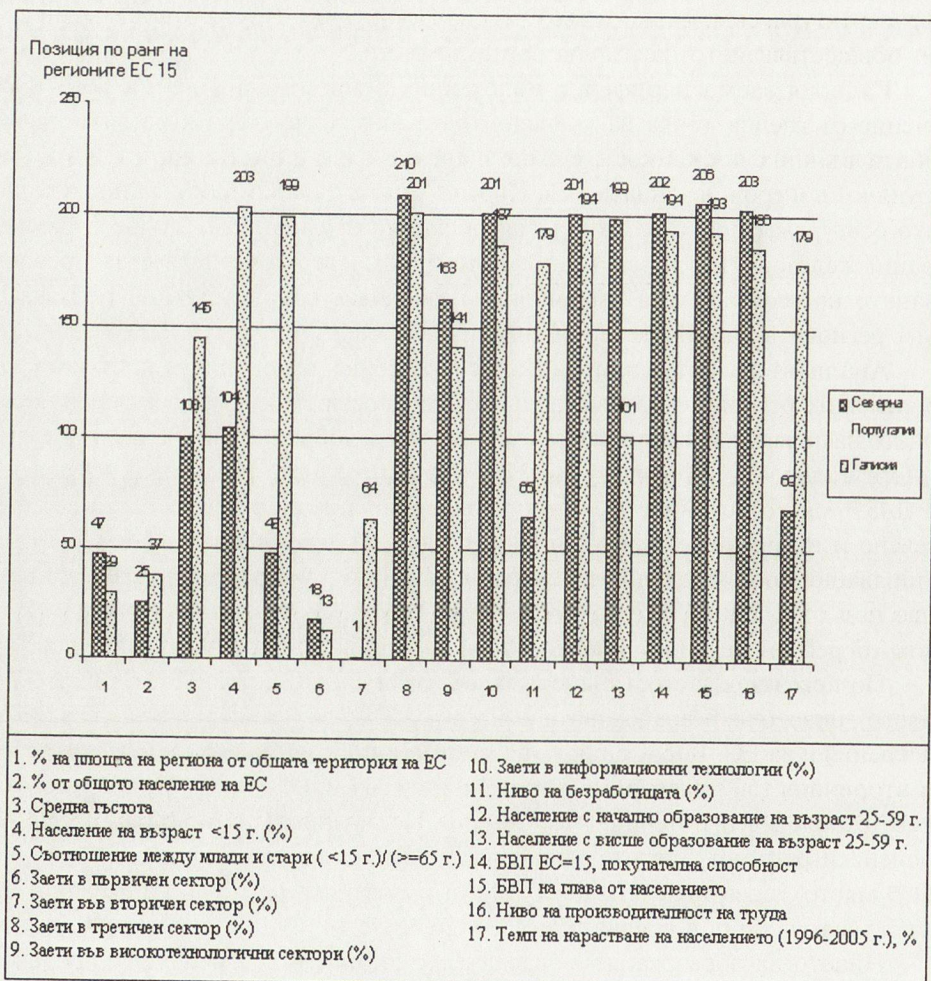
Нивото на образование е сравнително високо, в сравнение със средните стойности за ЕС и сравнително по-високо от това в Северна Португалия. По показател висше образование на възраст между 25-59 г. е на 101^{-во} място, а по

начално образование на населението в същата възрастова група е много под средното за ЕС (194-то място).

По ниво на показател БВП като покупателна способност на човек е по-ниска от средноевропейската 54% (194-то място), но изпреварва Северна Португалия, а по БВП на глава от населението е на 193-та позиция (14 690 евро) отново пред Северна Португалия (фиг. № 2). Ситуацията се влошава непрекъснато през последните години и Галисия изостава по този показател в сравнение с Кипър, Словения, и столиците Прага, Братислава, Будапеща.

Фиг. № 2

Основни индикатори за Северна Португалия и Галисия спрямо ЕС

Източник: Eurostat; Tratamento Célula de Prospectivo da CRPM

Краткото представяне на елементите характеризиращи двата региона показва общото и различното между тях и позволява очертаването на съвместните стратегически интереси между Северна Португалия и Галисия. Като такива можем да посочим:

- Присъствието на сходни социокултурни елементи между двете общности е особено видимо в граничните региони на Миньо и провинциите Понтеведра и Оренсе, което материализира силен потенциал за взаимовръзки и сътрудничество;

- Положението на европейска периферия, което заемат регионите е обстоятелство което предполага техните общи интереси особено по отношение на транспортната инфраструктура и реформите на регионалната европейска политика;

- Регионите притежават необходимия потенциал на развитие, който може да се реализира в съвместното им сътрудничество в Работната група Галисия-Северна Португалия, по отношение на урбанизационния процес, съвместното сътрудничество между предприятията и привличането на инвестиции.

- Въпреки елементите на идентичност и общите интереси съществуват и определени различия между двата региона:

- Демографската ситуация е различна, като динамиката е по-благоприятна в Северна Португалия отколкото в Галисия;

- В Галисия по-голямо значение имат първичния сектор, особено риболова и вторичния, където има технологично предимство;

- В Галисия темповете на икономически растеж отговарят на средните за ЕС и са по-високи от тези на Северна Португалия, които изостават от средното за ЕС (7).

В заключение развитието на еврорегион Северна Португалия и Галисия в контекста на международното сътрудничество и консолидация на европейските региони се характеризира със следните особености:

1. Двата региона притежават потенциал за развитие който те могат да реализират в европейски и атлантически контекст: Еврорегион Галисия – Северна Португалия включва голяма концентрация на население край Атлантика и има важно значение от гледна точка на пазара и работната сила. Независимо от своето периферно положение еврорегионът осигурява 0,8% от БВП на ЕС, което потвърждава неговата икономическа важност в европейски контекст. Претърпява развитие урбанизационната система между Ла Коруня и Ел Ферол и Порту (до Брага и Авейру), като полицентричен модел на развитие в северо-западната част на полуострова и европейската панорама. По атлантическото крайбрежие ще продължи да се разраства сътрудничеството между градовете от Галисия и Северна Португалия;

2. Въпреки посочения потенциал, двата региона продължават да се развиват с по-ниски темпове от средното за ЕС. Това показва, че регионалната политика не се прилага достатъчно добре, по-отношение на периферните регио-

ни. Ситуацията ще се влоши след разширяването на Изток, тъй като част от регионалните помощи ще се насочат към тях;

3. Необходимо е задълбочаване на стратегическото сътрудничество между Северна Португалия и Галисия в Работната общност чрез: инициативи за сътрудничество защитаващо специфичните общи интереси за двата региона в национален и европейски план (например сътрудничеството на основата на морската сигурност)⁵; възможности за сътрудничество в областта на културното и историческото наследство, туризма, инициативи за изграждане на съвместни предприятия и привличане на инвестиции; възможности за сътрудничество в областта на външната търговия, транспортната инфраструктура и урбанизационните процеси.

4. Опитът на интеграционните процеси в Испания и Португалия може да се използва и у нас, като се има предвид изостаналостта на нашите пригранични територии и недостатъчно развитите икономически връзки със съседните балкански страни. Една интеграционна общност от типа на разгледаната ще бъде алтернатива на множеството проблеми натрупани тук от векове.

ЛИТЕРАТУРА

1. Дойков, В., А. Дерменджиев. Европа. Стопанска география. Русе, Парнас, 2000.
2. Дойков, В., А. Дерменджиев. Португалия. В. Търново, Faber, 2000.
3. Стоянов, П. Субрегионалната интеграция в Западна Европа. – В: Годишник на Софийския университет “Св. Климент Охридски”, Геолого-географски факултет, Кн. 2 – География. Т. 85, 1994, 297–315.
4. Стоянов, П. Районите на Европейския съюз в контекста на интеграцията. – В: Проблеми на географията. С., 1995, № 2, 3–16.
5. Anuários Estatísticos Regionais e Retrato Territorial de Portugal, INE, Lisboa, 2004.
6. A Península Ibérica em Números, Portugal, INE, Lisboa, 2005.
7. Azevedo, R. As regiões do norte de Portugal e da Galiza: Enquadramento no contexto comunitário e perfis de evolução, – Em: As Euro-Regiões e o Futuro da Europa: O Modelo da Euro-Região Galiza-Norte de Portugal, Porto, 2004, 89–114.
8. Caracterização da Área de Fronteira Norte de Portugal – Galiza, INE, Portugal. Lisboa, 2005.
9. Castro, L. Europa e a fronteira Luso-Galaica: História e reencontro. – Em: As Euro-Regiões e o Futuro da Europa: O Modelo da Euro-Região Galiza-Norte de Portugal. Porto, 2004, 3–52.
10. Contabilidad Regional de España base 2000 (CRE-2000), INE, Madrid, 2006.
11. España em cifras, INE, Madrid.
12. O País em Números 1991 a 2004, INE, Lisboa, 2006.
13. Venade, N. Galiza-Norte de Portugal: a euroregião necessária. – Em: As Euro-Regiões e o Futuro da Europa: O Modelo da Euro-Região Galiza-Norte de Portugal. Porto, 2004, 53–88.